

Consociational democracy –
En lösning på etniska motsättningar?
i fallen Malaysia och Sri Lanka

Abstract

Sedan det kalla krigets slut har en förändring i konflikters karaktär ägt rum, från mellanstatliga till inomstatliga, varav alltfler idag beskrivs som "etniska". Arend Lijpharts teori om "consociational democracy" ger en lösningsmodell för att skapa och behålla en stabil demokrati i ett pluralistiskt samhälle. Han identifierar fyra grundläggande element för teorins tillämpning: grand coalition, proportionalitet, ömsesidigt veto och federalism.

Just nämnda teori prövar vi på Malaysia - som har ansetts vara en "consociational democracy" - för att kunna dra slutsatser om dess för- och nackdelar. Dessa erfarenheter använder vi sedan för att modifiera och applicera teorin på Sri Lanka, i syfte att ge ett konstruktivt förslag till att minska de etniska motsättningarna där.

En "consociational democracy" har visat sig vara svår att i sin helhet omsätta i praktiken, eftersom förutsättningarna för dess optimala effekt är tämligen orealistiska. Vi anser dock att vissa delar kan vara fruktbara för att minska etniska motsättningar i pluralistiska samhällen.

Nyckelord: Consociational democracy, pluralistiskt samhälle, Sri Lanka, Malaysia, etniska motsättningar

Antal tecken: 68 769

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	2
1.2	Teori	2
1.3	Metod och material.....	3
1.4	Disposition	4
2	Teori	6
2.1	Lijpharts teori om koalitionsdemokrati	6
2.1.1	Koalitionsdemokratins fyra centrala element.....	7
2.1.2	Gynnsamma kriterier för en fungerande koalitionsdemokrati	8
2.2	Kritik mot teorin om koalitionsdemokrati.....	9
3	Fallstudier	12
3.1	Malaysia	12
3.2	Sri Lanka	14
3.3	Jämförelse.....	16
4	Koalitionsdemokrati – En fungerande modell?	19
4.1	Koalitionsdemokrati i Malaysia	19
4.1.1	Koalitionsdemokratins fyra centrala element i Malaysia.....	19
4.1.2	Gynnsamma kriterier för en koalitionsdemokrati i Malaysia.....	20
4.2	För- och nackdelar med koalitionsdemokrati i praktiken.....	22
4.3	Förutsättningar för koalitionsdemokrati på Sri Lanka	23
4.3.1	Gynnsamma kriterier för en koalitionsdemokrati på Sri Lanka.....	23
4.3.2	Koalitionsdemokrati – En lösning för de etniska motsättningarna på Sri Lanka?.....	24
5	Sammanfattande slutsatser	27
6	Referenser	28

1 Inledning

”Democracy is next to impossible in a country made up of different nationalities [...] and completely impossible in linguistically divided countries” (John Stuart Mill 1861:230 citerad i Lijphart 2002:38).

Att lyckas hålla en stabil demokrati i ett etniskt uppdelat samhälle kan vara problematiskt. I vissa fall är det demokratin som drabbas av de etniska splittringarna, i andra fall leder mångfalden till konflikt där etnicitet ofta används som instrument - både från elit och gräsrotter - för att marginalisera och diskriminera ”fiender”. ”Etniska konflikter” har blivit ett allt vanligare begrepp sedan kalla kriget slut, även om etniciteten i sig sällan är orsak till konflikten¹.

På Sri Lanka har krig rasat under 20 år mellan regeringen och den tamilska minoritetens gerilla, och konflikten kallas ofta just ”etnisk”. En vapenvila har lyckats komma till stånd med hjälp av internationella medlare, men många problem kvarstår. Demokratin har emellertid varit förvånansvärt stabil och långt gången, trots de skador den väpnade konflikten har orsakat landet. (Freedom House 2005:590ff)

Malaysia däremot, är ett land som har förskonats från allvarigare konflikter, och som av många ses som ett tämligen lyckat exempel på hur olika etniska grupper kan leva sida vid sida. Den nederländske statsvetaren Arend Lijphart anser att Malaysia, åtminstone mellan 1955 och 1969, var vad han kallar en ”consociational democracy”². Han menar att landets demokratiska stabilitet beror på ett starkt elitsamarbete med ett antal väsentliga institutionella komponenter, framförallt en så kallad ”grand coalition”. (Lijphart 1977:150f) Vad som däremot är anmärkningsvärt är att Malaysia under de senaste decennierna har gått mot ett allt mer auktoritärt styre, och knappast kan kallas en demokrati idag (Freedom House 2005:396).

¹ Med etniska grupper avser vi här - och genomgående i vår uppsats - grupper av människor som ser sig själva som kulturellt distinkta i relation till andra grupper. Distinktionen kan grunda sig i språk, religion, gemensam historia etc.

² Det finns än så länge ingen tillfredställande svensk översättning av Lijpharts term ”consociational democracy”, men vi har valt att fortsättningsvis benämna den koalitionsdemokrati.

1.1 Syfte och frågeställningar

Vi har valt att bygga vår uppsats utifrån två frågeställningar, varav den ena är empirisk medan den andra är mer normativ. Vårt *syfte* är att genom en studie av två fall, Malaysia och Sri Lanka³, med liknande etniska skillnader kunna dra lärdom av Malaysias sätt att hantera situationen, för att sedan kunna applicera dess fördelar på Sri Lanka. Eftersom varje lands situation är unik har vi inga generaliserande ambitioner, utan vi vill belysa de båda fallens likheter för att på så vis finna för- och nackdelar med koalitionsdemokrati. Vårt mål är att modifiera denna modell och applicera den på Sri Lanka, i syfte att visa hur den skulle kunna användas för att minska de etniska motsättningarna där.

Våra *frågeställningar* blir således:

- Hur ser sambandet mellan koalitionsdemokrati och den relativt låga graden av etniska motsättningar ut i Malaysia?
- Skulle man kunna använda sig av Malaysias erfarenheter av koalitionsdemokrati för att minska de etniska motsättningarna på Sri Lanka?

1.2 Teori

Det finns en rad teorier som behandlar etniskt splittrade samhällen, och problematiken kring detta. Maktodelning (power sharing) är en modell som har fått mycket uppmärksamhet, och anses av många vara den enda fungerande politiska modellen som kan införa demokrati, samtidigt som förutsättningar för en hållbar fred skapas i pluralistiska stater⁴. Två av de vanligast förekommande perspektiven inom maktodelningsmodellen är Arend Lijpharts teori om koalitionsdemokrati och Donald Horowitzs integrerande perspektiv. I denna uppsats har vi valt att använda oss av den förstnämnda, utifrån ett kritiskt förhållningssätt. Motivet till vårt val är att teorin om koalitionsdemokrati har debatterats och kritiserats på grund av sina odemokratiska drag, och att vi därför anser det intressant att undersöka dess

³ Vi kommer genomgående att använda oss av de båda staternas nuvarande nationsbeteckningar – Malaysia och Sri Lanka – med undantag av de enstaka fall då vi skriver om staternas respektive namnbyte eller historiska händelser specifika för Malaya eller Ceylon.

⁴ När vi använder oss av termen pluralistisk stat syftar vi på Lijpharts definition av begreppet. Han menar att ett sådant samhälle karaktäriseras av ”segmentella klyftor”, vilka kan vara antingen religiösa, ideologiska, språkliga, regionala, kulturella eller etniska. Grupperna som sedan sammanförs på grund av dessa klyftor utgör samhällets ”segment”. (Lijphart 1977:3f)

för- och nackdelar. Detta har vi valt att göra genom att applicera teorin på två olika fall av etniskt splittrade samhällen – Malaysia och Sri Lanka.

Arend Lijphart utvecklade sin teori om koalitionsdemokrati på 1970-talet, och den har sedan dess använts flitigt i studier av etniska konflikter. Väldigt kortfattat går den ut på att karakterisera vissa kännetecken för en stabil demokrati i ett etniskt splittrat samhälle. Teorin skulle kunna sägas ha två användningsområden, dels ett *empiriskt*, då man vill förklara väl fungerande stabila demokratier i uppdelade samhällen, dels ett *normativt* där man föreslår en lösning för samhällen där demokratin är i fara på grund av motsättningar mellan de olika etniska grupperna. Det är viktigt att påpeka att teorin bör ses som ett ideal - och inte en beskriven verklighet - då det finns många variationer av koalitionsdemokratier med olika hög grad av teorins karaktäristika. (Kellas 1998:179)

Eftersom teoribildningen om koalitionsdemokrati är mycket omfattande har vi valt att endast fokusera på de element och karaktärsdrag som är relevanta för våra fallstudier. Vi bortser därmed från vissa delar, men tycker oss ändå kunna ge en tillämplig bild.

1.3 Metod och material

Vi har valt att empiriskt bygga vår uppsats på två fallstudier, Malaysia och Sri Lanka, för att sedan teoretiskt kunna pröva och utveckla Lijpharts teori om koalitionsdemokrati. Vår ambition är att genom en fallstudie av Malaysia pröva denna teori för att på så vis finna de praktiska problem och negativa konsekvenser – och naturligtvis även fördelar - som de koalitionsdemokratiska elementen har medfört. Utifrån dessa lärdomar vill vi sedan använda teorin, för att applicera denna på Sri Lanka, i hopp om att den skulle kunna utgöra en möjlighet till minskade motsättningar i landet. Vi skulle således vilja säga att vår studie är teoriprovande i fallet Malaysia och teorikonsumerande i fallet Sri Lanka. (Esaiasson *et al.* 2004:40f)

Fallen Malaysia och Sri Lanka har valts med utgångspunkt från deras till synes liknande förutsättningar. Dock finns naturligtvis även skillnader, och en av de för oss mest intressanta är att det i Malaysia finns vissa element av koalitionsdemokrati som kan ha bidragit till att motverka etniska motsättningar, medan några sådana inte har funnits på Sri Lanka. Malaysia har däremot gått mot ett allt mer auktoritärt samhälle medan Sri Lanka trots decennier av inre väpnad konflikt anses vara mer demokratiskt. (Freedom House 2005:396ff; 590ff)

Eftersom vi inte har för avsikt att dra några generaliserande slutsatser anser vi att en fallstudiemetod är lämplig att använda sig av för att besvara våra frågeställningar. Då vi utgår från ett hermeneutiskt perspektiv är inte generalisering det centrala i studien, utan snarare att fördjupa analysen i det enstaka fallet. (Lundquist 1993:105) Ytterligare en fördel med att använda sig av fallstudier är enligt Eckstein att denna metod är användbar då man vill utvidga teorins giltighetsområde eller förfina dess mekanismer, vilket är vårt syfte. (Bjereld *et al.* 1999:82) Esaiasson *et al.* menar dock att det finns få renodlade

fallstudier eftersom de flesta studier trots allt har en jämförande karaktär då de använder sig av analysenheter tagna från två olika kontexter, samt kräver jämförelse för slutsats om orsak och verkan. (Esaiasson *et al.* 2004:119) Detta kan vi hålla med om i vårt fall, då vi drar slutsatser utifrån två olika kontexter - Malaysia och Sri Lanka – skulle studien således kunna räknas som en form av en jämförande fallstudie. Anledningen till att vi har valt denna typ av komparativ fallstudie är för att vi vill kunna se teorins omsättning i praktiken då den här appliceras på två fall som inte är renodlat optimala enligt Lijpharts teori.

Vi har gjort en kvalitativ litteraturstudie där vårt material främst består av sekundära källor i form av tidigare vetenskaplig forskning, vi har med andra ord utfört en kumulativ studie. Materialet vi har använt oss av har dels behandlat teoribildningar om etniskt splittrade samhällen - främst koalitionsdemokrati - dels utgjorts av empiriska data om situationen i Malaysia respektive Sri Lanka.

Det går alltid att ifrågasätta huruvida materialet är objektiva. Det är i detta fall extra tydligt då litteraturen till stor del behandlar teorin om koalitionsdemokrati ur en kritisk synvinkel, och på så sätt färgas resonemangen av författarens ontologiska och epistemologiska uppfattning. Vi är medvetna om detta och har således försökt att i största möjliga mån studera litteraturen med våra kritiska glasögon. Det rent empiriska materialet som utgör grunden för den historiska bakgrunden anser vi vara tämligen oproblematiskt, och relativt objektiva.

För att bredda materialet samt belysa den aktuella situationen i de båda länderna har vi tagit del av artiklar från vetenskapliga tidskrifter såsom *Third World Quarterly* och *World Politics*. Vi har även hämtat material från organisationer som Freedom House och Human Rights Watch. Freedom House har under årtionden arbetat med att tilldela världens länder poäng på olika frihets- och demokratiindex, vilket ger en överskådlig bild av den demokratiska situationen i de respektive länderna (Esaiasson *et al.* 2004:412). Human Rights Watch årsrapport har vi använt oss av för att åskådliggöra hur väl de olika länderna respekterar mänskliga rättigheter för att ytterligare belysa de demokratiska förhållandena.

1.4 Disposition

Vi har valt att strukturera vår uppsats som följer, för att på ett tillfredsställande sätt kunna besvara våra frågeställningar.

I kapitel två går vi igenom Lijpharts teori om koalitionsdemokrati och dess fyra centrala element, samt ger en överskådlig bild av kritiken som har riktats mot den. Här tar vi dessutom upp de gynnsamma kriterier som bör finnas i ett pluralistiskt samhälle för att en koalitionsdemokrati ska fungera optimalt, eftersom vi sedan vill kunna analysera dessa i förhållande till våra båda fall.

Kapitel tre utgörs av två fallstudier – Malaysia och Sri Lanka. Vi anser att det för en fortsatt analys är nödvändigt med en kort redogörelse för ländernas respektive situation, och eftersom vårt syfte har en komparativ karaktär, har vi dessutom jämfört de båda ländernas politiska situation.

I kapitel fyra tillämpar vi sedan teorin på de båda fallen genom att först analysera de fyra centrala elementens förekomst i Malaysia, samt huruvida de gynnsamma kriterierna uppfylls där. Utifrån detta drar vi sedan slutsatser om vilka för- och nackdelarna med koalitionsdemokrati har varit. Med denna bakgrund kan vi slutligen anpassa teorin utefter Sri Lankas behov och förutsättningar, för att se om den är fruktbar där.

I kapitel fem sammanfattar vi till sist våra slutsatser.

2 Teori

2.1 Lijpharts teori om koalitionsdemokrati

”Consociational democracy means government by elite cartel designed to turn a democracy with a fragmented political culture into a stable democracy” (Lijphart 1969:216).

Enligt Lijphart är koalitionsdemokrati den optimala formen av demokrati för djupt delade samhällen, men även den enda lösningen för de mest splittrade samhällena. De två viktigaste beståndsdelarna för en lyckad demokrati i ett etniskt uppdelat samhälle menar han är maktdelning och gruppautonomi, då främst i frågor gällande utbildning och kultur, två ytterligare element som kan stärka de två första är proportionalitet och ömsesidigt veto. (Lijphart 2002:37ff) Samtliga fyra element står i nära relation till varandra, de påverkar och påverkas således av varandra. Den huvudsakliga funktionen med en koalitionsdemokrati är att minska motsättningarna mellan de olika grupperna i samhället. (Lijphart 1977:36)

De fyra elementen kan kortfattat beskrivas som följer:

- *Grand coalition*⁵: Landet bör styras av en bred koalition som inkluderar samtliga etniska grupperingar.
- *Ömsesidigt veto*: Ett veto som utgör skydd för minoriteterna bör vara inskrivet i konstitutionen.
- *Proportionalitet*: Politisk beslutsfattning samt ekonomiska resurser och offentliga tjänster bör vara proportionerligt fördelade mellan de olika grupperna.
- *Federalism och segmenterad autonomi*: De olika etniska grupperna bör ha stor grad av självbestämmande ifråga om interna angelägenheter.

⁵ Vi har valt att inte översätta Lijpharts benämning ”grand coalition”, utan använder oss av den engelska termen då vi anser att denna talar för sig själv.

2.1.1 Koalitionsdemokratins fyra centrala element

Det mest centrala av elementen i Lijpharts teori är en så kallad *grand coalition*, där de politiska ledarna för de olika grupperna i det splittrade samhället styr landet tillsammans. Denna form av koalition bryter dock mot det parlamentariska systemet - där regeringen bör ha en knapp majoritet för att öka oppositionen - eftersom det i en *grand coalition* knappt existerar någon opposition då den bör bestå av alla eller de flesta partier. (Lijphart 1977:25f) Lijphart menar dock att det inte är det institutionella arrangemanget i sig som är det centrala, utan snarare de avsiktliga gemensamma försöken från eliten att stabilisera det politiska systemet, vilket innebär att en *grand coalition* lika gärna skulle kunna kallas elitkartell eller koalitionskommitté. Namnet är inte det mest väsentliga så länge makten fördelas jämnt mellan de olika gruppernas eliter. Det är heller inte av större betydelse när koalitionen bildas, innan eller efter val, utan det viktiga är att den finns där vid själva maktfördelningen. (Lijphart 1969:213) För att en *grand coalition* ska fungera förutsätts att de olika ledarna i koalitionen är villiga att kompromissa. Detta menar Lijphart inte är några problem då själva deltagandet i regeringen är tillräckligt stimulerande för att kompromisser ska kunna komma till stånd, då de minimerar risken för att bli förbigången av andra partier. (Lijphart 1977:31)

För att ytterligare minimera risken för motsättning menar Lijphart att minoritetsskyddet bör förstärkas med ett *ömsesidigt veto* för minoriteterna. Han anser att behovet av ett sådant veto existerar eftersom det finns en risk att minoriteterna körs över när beslut fattas utifrån majoritetsröstning, trots deras rätt att presentera sin ståndpunkt i frågan. Enligt Lijphart används dock inte vetot i någon större utsträckning, då endast vetskapen om den möjliga tillämpningen är tillräcklig för att de olika grupperna ska kompromissa. (Lijphart 1977:36ff)

Proportionalitetsprincipen har två huvudfunktioner i en koalitionsdemokrati. För det första har den till uppgift att fördela de ekonomiska resurserna och de offentliga tjänsterna, för det andra att göra beslutsfattningsprocessen proportionerlig. Vad gäller de ekonomiska resursernas och de offentliga tjänsternas fördelning ska dessa distribueras jämt i proportionalitet till gruppens omfattning. Detta är nödvändigt för att minska möjligheten för avundsjuka grupperna emellan. Den mer betydande rollen av proportionalitetsprincipen är att den politiska beslutsfattningen ska fördelas proportionerligt mellan grupperna. (Lijphart 1977:38f) Eftersom de flesta beslutsfrågor i sin natur är tudelade och kan besvaras med endast ett ja eller ett nej, kan det vara svårt att se hur proportionalitet skulle kunna vara ett skydd för minoriteten eftersom de är färre i proportion till majoriteten och således blir överkörda i beslutsprocessen. Lijphart ser två lösningar på detta problem. Den första är att de frågor som tas upp i koalitionen ska sammanlänkas, för att kunna diskuteras och beslutas vid samma tillfälle. Det andra alternativet är enligt Lijphart att komplicerade och svåra politiska frågor skulle kunna delegeras till en högre politisk makt, bestående av de olika ledarna från respektive grupp, som sedan kan fatta beslut i frågorna. (Lijphart 1977:38ff)

Det sista - men enligt Lijphart mycket viktiga - karaktärsdraget för en koalitionsdemokrati är *federalism* eller *segmenterad autonomi*. Han anser att de

olika grupperingarna i det pluralistiska samhället bör leva så åtskilda som möjligt. Åtskillnaden ska inte tolkas enbart i praktisk och geografisk bemärkelse, utan bör även inkludera någon form av politiskt självstyre för de olika grupperna. De olika grupperna ska enligt teorin om koalitionsdemokrati ha självbestämmanderätt angående sådana frågor och områden som enbart berör gruppen. (Lijphart 1977:41)

2.1.2 Gynnsamma kriterier för en fungerande koalitionsdemokrati

Utöver de fyra ovan beskrivna elementen menar Lijphart att det finns en rad önskvärda förhållanden som bör finnas i ett pluralistiskt samhälle för den optimala implementeringen av koalitionsdemokrati. Ju fler kriterier som är uppfyllda, desto stabilare tenderar resultatet av koalitionsdemokrati att bli.

Det första av dessa är att *maktbalansen* bör vara jämt fördelad mellan de olika etniska grupperna i ett pluralistiskt samhälle. Om en grupp istället är i majoritet har denna ofta en benägenhet att överskugga de andra grupperna, och samarbete blir således svårt. På samma sätt menar Lijphart att ett multipolärt system är att föredra framför ett bipolärt då de två segmenten i ett bipolärt system annars tävlar om att vinna majoritet framför möjligheten att samarbeta. (Lijphart 1977:53ff)

Det andra kriteriet hänger i mångt och mycket ihop med det första och förespråkar ett *representativt partisystem*. Här menar Lijphart att ett flerpartisystem med relativt få partier är att föredra framför ett tvåpartisystem. Detta eftersom partierna i ett pluralistiskt samhälle ofta representerar de olika segmenten i samhället, och för att alla på så sätt ska vara lika representerade bör det finnas fler än två stora partier för att en koalitionsdemokrati ska fungera optimalt. Av samma anledning bör alla partier vara i minoritet - det vill säga ungefär lika stora - och att beslutsmakten är lika fördelad mellan partierna för att bästa möjliga samarbete ska fungera. (Lijphart 1977: 61ff)

För det tredje spelar *landets storlek* roll, då koalitionsdemokrati har visat sig vara fördelaktig i förhållandevis små stater. Orsaken till detta är av både direkt och indirekt karaktär. Direkt för att samarbetsviljan är större i små stater, och indirekt för att det är mindre risk för dödligt beslutfattningen. Detta beror enligt Lijphart på intern och extern påverkan. Internt då sannolikheten att de olika gruppernas eliter sedan tidigare känner varandra, och på så sätt har lättare för att kompromissa och har viljan att samarbeta, är större i en mindre stat. Den externa effekten av fördelen med en liten stat är att denna lättare är - och känner sig hotad av - andra större stater. En sådan känsla av sårbarhet har visat sig resultera i större samarbetsvilja och intern solidaritet. (Lijphart 1977:65f)

Ytterligare ett förhållande som kan påverka möjligheten för koalitionsdemokrati är *pluralismens struktur* och i vilken grad de olika klyftorna överlappar varandra, det vill säga om minoriteterna kan identifiera sig med många olika grupper eller ej. Återigen är det av vikt att de överlappande klyftorna är i jämvikt så att inte en specifik grupp kan identifiera sig med fler av orsakerna till klyftor än någon annan, då de lätt kan känna sig i underläge vilket resulterar i att samarbetet blir svårare. (Lijphart 1977:75ff)

Segmentell isolering och *federalism* är ytterligare en fördel för att en koalitionsdemokrati ska kunna fungera optimalt. Lijphart menar att ju mer separerade de olika grupperna är från varandra desto lättare blir det att uppnå en stabil demokrati. Detta argument grundar han på antagandet att ju mindre kontakt de olika grupperna har med varandra desto mindre spänning uppstår mellan dem, och att de därmed behåller en välvillig inställning till varandra. (Lijphart 1977:88)

Slutligen anser Lijphart att en *stark tradition av elitsamarbete* mellan grupperna ökar chanserna för en väl fungerande koalitionsdemokrati. Om de politiska ledarna sedan länge är vana vid att kompromissa och arbeta tillsammans är det troligt att detta leder till ett stabilt demokratiskt styre. (Lijphart 1977:100)

2.2 Kritik mot teorin om koalitionsdemokrati

I och med att artikeln som ligger till grund för denna teoritradition skrevs redan 1969 har den förstås utsatts för kritik och en rad modifikationer. Främst anklagas teorin om koalitionsdemokrati ironiskt nog för att vara odemokratisk. Detta på grund av att den förespråkar elitstyre som kräver starka ledare för de olika etniska grupperna, där maktfördelningen är förutbestämd. Dessutom är teorin i sin helhet orealistisk, bland annat på grund av att den förutsätter att de politiska ledarna samarbetar i alla frågor i alla lägen, något som sällan sker i praktiken. Vidare skulle en koalitionsdemokrati kunna sägas förstärka de etniska gruppernas distinktion, eftersom etnicitet ses som något statiskt, och att de olika etniska grupperna bör hållas åtskilda för att undvika motsättningar. Därmed bygger hela den politiska identiteten i denna modell på essentialiseringen av etnicitet.

Det misstag som brukar göras vid tolkningen av koalitionsdemokrati är att kritikerna ser maktindelning som en *empirisk* kategori och inte som en idealtyp. I och med detta argumenteras det för att något hundra procentigt exempel på en koalitionsdemokrati inte existerar. Lijphart själv menar dock att teorin ska tolkas som ett ideal och inte något empiriskt förekommande i dess fulla bemärkelse. (Lijphart 2002:42n)

Vi har sorterat in kritiken, och Lijpharts försvar till den, i tre kategorier för att få en mer överskådlig bild. Dessa består av att teorin är odemokratisk, orealistisk samt att den tenderar att förstärka de etniska skillnaderna.

Teorin har, som vi just nämnt, kritiserats för att vara *odemokratisk*. Detta argument grundar sig främst i att eliten ges stor makt genom de förespråkade elementen. Ett resultat av en grand coalition blir att det inte finns någon möjlighet för en opposition att växa fram, då alla etniska grupper ska vara representerade och styra tillsammans. Vidare är att det är ytterst tveksamt att eliter i etniskt delade samhällen skulle vara mer toleranta mot de etniska minoriteterna än samhället i övrigt. Det är med andra ord riskfullt att helt och hållet förlita sig på elitstyre. Det går också att ifrågasätta huruvida det går att finna enbart *en* ledare för varje etnisk grupp, då det oftast finns motståndare som konkurrerar om stöd från samma grupp. (Horowitz 2002:21)

Lijphart anser dock att en koalitionsdemokrati inte är mer odemokratisk än majoritetsstyre. (Lijphart 2002:41) Här utgår han från normativ demokratiteori och menar att det enda alternativet till majoritetsstyre är minoritetsstyre. Att en koalitionsregering skulle vara mer demokratisk än en majoritetsregering bygger han på uppfattningen om att minoriteten inte riskerar att bli överkörd lika lätt då de får vara med och fatta besluten. (Lijphart 1977:28)

Koalitionsdemokrati kan anses *orealistisk* bland annat på grund av att den bygger på en inneboende kompromissvilja hos eliten och mellan de olika etniska grupperna. I praktiken är kompromisser svåra att få till stånd, då exempelvis majoriteten ofta exkluderar minoriteten för egen vinnings skull och inte så lätt ger ifrån sig delar av makten. Det finns heller sällan en stark önskan från majoritetens sida om att ingå i en koalition, något som Lijphart förutsätter. (Horowitz 2002:20)

Detta försvarar Lijphart sig emot genom att argumentera för att partierna i en koalitionsdemokrati har starka incitament i form av politisk makt att ingå i koalitioner och kompromissa. Detta är dock inte det enda incitamentet utan existerar även i ett konstruktivt statsmannaskap baserat på upplyst, långvarigt och altruistiskt självintresse. (Lijphart 2002:44)

Vidare skulle man kunna påstå att det är *orealistiskt* att det skulle kunna fattas effektiva beslut med en så utspridd maktfördelning. Utifrån spelteori riktas kritik om att det inte är troligt att man skapar större koalitioner än vad som behövs för egen vinst. Blir koalitioner mer omfattande än så leder det lätt till tröghet och immobilitet i beslutsfattandet. (Lijphart 1977:26f) Lijphart menar dock att detta inte stämmer, han anser att Malaysia är ett lysande exempel på en stat som grundar sig på koalitionsdemokrati där det varken har lett till immobilitet, dödläge eller demokratiskt sammanbrott. (Lijphart 2002:41)

Koalitionsdemokrati kan dessutom ses som en ohållbar modell eftersom autonomi lätt kan leda till utbrytning. Det finns dock ingen statistik på att så brukar vara fallet, det är snarare så att autonomi kan vara ett sätt att hantera regionala konflikter. (Lijphart 2002:44)

Något vi anser vara problematiskt med koalitionsdemokrati är att den snarare *förstärker de etniska skillnaderna*, än förenar. Lijpharts förslag om segmenterad autonomi i ett pluralistiskt samhälle kan resultera i apartheidliknande drag, då individerna delas in i segment som hålls åtskilda. Detta menar han är nödvändigt eftersom "subcultures with widely divergent outlooks and interests may coexist without necessarily being in conflict; conflict arises only when they are in contact with each other" (Lijphart 1969:219). De etniska grupperna blir mer distinkta och skillnaderna dem emellan förstärks, vilket vi anser i sin tur borde leda till att samarbete och kompromisser försvåras. Ju mer de etniska skillnaderna förstärks, desto mindre troligt är det att en grupp ger avkall på sina rättigheter till fördel för en annan (Horowitz 2002:22). Eftersom Lijphart inte problematiserar etnicitet, utan tar det för givet och ser det som något statiskt, kan man ana primordialistiska tendenser i hans teori. En fara med detta synsätt är att man lättare skapar etniska grupper för att finna identifiering, man ser etniciteten som orsak till eventuella motsättningar och konflikter, och bortser således till den faktiska orsaken.

Lijphart själv anser emellertid att den förstärkta etniska identiteten inte behöver leda till konflikt, utan att den snarare kan vara till hjälp vid konfliktlösning (Lijphart 2002:45).

3 Fallstudier

3.1 Malaysia

1957 blev Malaya självständigt från den brittiska kolonialmakten och de tidigare oberoende sultanaten bildade nu en federal stat, den enda i regionen (Kreuzer & Weiberg 2005:27). Befolkningen bestod till största del av malajer med minoriteter huvudsakligen bestående av kineser och indier. Dessa folkgrupper fördes dit av briter för att tjäna kolonialmaktens behov, och var således inte önskade av den malajiska befolkningen. (Kreuzer & Weiberg 2005:44)

Den brittiska kolonialmakten hade en tämligen stereotyp bild av den malaysiska befolkningen. De såg malajerna som lata, indierna som fogliga och kineserna som företagssamma. De olika etniska grupperna var koncentrerade i territoriellt och yrkesmässigt separata områden. Kineserna försörjde sig främst inom affärsverksamhet i städerna, samt i tenngruvor; indierna på gummiplantager och malajerna på risodlingar. Britternas primordialistiska syn på etnicitet medförde att de olika etniska grupperna hade lite kontakt med varandra. Denna segregering inom yrkeslivet är till viss del fortfarande intakt. (Brown 1996:217ff)

Malayas dåvarande premiärminister ansåg att det enda sättet att uppnå självständighet var samarbete de olika etniska grupperna emellan. Man svor på att inte negligera minoriteternas behov, utan att istället ”work together with a spirit of goodwill and friendship with the other races who have lived here and become loyal citizens of this country” (Kreuzer & Weiberg 2005:30). I Malaysia har sedan självständigheten nations- och statsbyggnad setts som två separata processer där man har prioriterat statsbyggnad framför nationsbyggnad. (Kreuzer & Weiberg 2005:29f)

Under och strax efter andra världskriget förekom stridigheter mellan kinesisk gerilla å ena sidan och brittiska och malajiska trupper å andra sidan, officiellt pågick krig mellan 1948 och 1960. Konflikten ansågs ha en etnisk karaktär och resulterade i att den kinesiska minoritetens position inom politiken fortsatte att undermineras. Efter självständigheten pågick en allvarlig konflikt mellan malajer och kineser, och delvis på grund av det byggde den brittiska kolonialmakten upp en konstitution som inkluderade ett stort minoritetsskydd. (Horowitz 1989:18)

De etniska grupperna i Malaysia kan ses som oförenliga och det har inte varit oproblematiskt att sammanföra dem i en gemensam nation, något Milton Esman har uttryckt som att ”seldom...have peoples with so little in common been fated to share the same territory and participate in the same political system” (Case 1996:40).

Det har alltså förekommit motsättningar mellan de olika etniska grupperna i Malaysia, men senast våldsamer i någon större utsträckning förekom var 1969 i samband med valet. Upploppen ansågs ha berott på malajiskt ekonomiskt missnöje och därför introducerades den så kallade NEP (New Economic Policy) 1971. Det var ett försök till att bland annat uppnå etnisk proportionalitet inom arbetslivet, där malajerna var underrepresenterade i förhållande till befolkningsmängd. Något förvånande motsatte sig de kinesiska ledarna inte förslaget, utan den nya politiken implementerades utan större problem. (Horowitz 1989:31) Den främsta orsaken till motsättningar mellan malajer och kineser är relaterat till fördelning av ekonomiska och politiska resurser (Brown 1996:30).

En orsak till Malaysias relativt fredliga historia är det politiska systemet, som har inkluderat element från Lijpharts teori om en koalitionsdemokrati. Redan före självständigheten bildades en multietnisk allians, vilken har bestått av de flesta politiska partier och genomfört en mängd kompromisser i etniska frågor. Så kallad "vote pooling"⁶ har förekommit, vilket innebär att de etniskt baserade partierna utbytt röster, eftersom de på grund av valsystelet varit beroende av röster från andra grupper än sin egen. (Horowitz 1989:23) Sedan bildandet av alliansen på 1950-talet har det inte förekommit någon nämnvärd konkurrens mellan de olika politiska partierna i valsammanhang och därför skulle koalitionen kunna ses som ett enda multietniskt parti. Dessutom innehåller de flesta betydelsefulla ministerposterna av malajer, demokratin skulle därmed kunna sägas bli lidande eftersom det inte finns något större utrymme för opposition. (Kreuzer & Weiberg 2005:31) I samtliga 11 val sedan självständigheten 1957 har alliansen vunnit minst två tredjedelar av mandatet, och besitter idag över 90 % av platserna i parlamentet (Freedom House 2005:396).

Malaysia är sedan självständigheten en federal stat, även det ett element som ingår i en koalitionsdemokrati, där de olika segmenten har ett relativt långtgående självstyre i interna angelägenheter. Självbestämmandet beror dock snarare på en tradition av kulturell åtskillnad än geografisk separering. (Lijphart 1977:151)

Den malaysiska konstitutionen tillämpar dessutom minoritetsveto, något som förvisso skulle kunna leda till minoritetstyran men som sällan missbrukas. I praktiken har dock detta veto inte någon större funktion på grund av malajernas politiska dominans. I och med att man började med den multietniska politiken i ett tidigt skede i samband med självständigheten hann aldrig motsättningarna växa sig starka nog att utveckla extremism i någon större omfattning. Malaysierna vände sig istället med multietnicitet som allteftersom modifierats efter rådande situation. Ju tidigare ett sådant arrangemang introduceras, desto större är chansen att det lyckas. (Horowitz 1989:32f)

Malaysia är enligt Freedom House årsrapport för 2005 delvis fritt (partly free). I organisationens index över hur väl politiska och civila rättigheter respekteras får landet en 4:a i båda dessa kategorier, där en 1:a ges till de länder som respekterar

⁶ Vi använder oss av den engelska termen "vote pooling", då vi brukar denna endast vid ett fåtal tillfällen, och en översättning således blir överflödig.

dessa rättigheter bäst, en 7:a till dem som gör det sämst. Efter den förre premiärministern Mahathir Mohamads avgång år 2003 har dock landet gått mot ett aningen mer demokratiskt samhälle. Under hans 22 år vid makten fanns det inget större utrymme för opposition, motståndspartierna mötte stora hinder och kunde inte konkurrera med koalitionen på ett rättvist sätt. I och med den inskränkta organisationsfriheten hade man svårt att sammansluta, och man hade inte samma tillgång till media som den regerande alliansen. (Freedom House 2005:396ff)

Den nuvarande premiärministern Abdullah har lett Malaysia mot ett mer öppet samhälle, men mycket återstår fortfarande. Han har inte gett några tecken på att öka restriktionerna, men har inte heller lättat på inskränkande bestämmelser. (Human Rights Watch 2005) Censuren är hård, och både tidningar och etermedia måste ha tillstånd från regeringen för att få verka (Freedom House 2005:397). Det finns ytterst få oberoende öppna kritiska mediekanaler, men internettidningen Malaysiakini är ett undantag (Human Rights Watch 2005). Valen som hölls i mars 2004 var förhållandevis fria, men knappast rättvisa. Konstitutionen lovar lika behandling av alla medborgare, men malajer behandlas fördelaktigt i en rad sammanhang, bland annat inom högre utbildning, den offentliga sektorn och affärsverksamhet. (Freedom House 2005:397ff) Malaysia är en inflytelserik medlem i ASEAN (Association of Southeast Asian Nations), men organisationen har misslyckats med att prioritera de mänskliga rättigheterna i sitt arbete - såtillvida att de inte har diskuterat Malaysias kränkningar av dessa. (Human Rights Watch 2005)

3.2 Sri Lanka

1948 utropades Ceylon, senare benämnt Sri Lanka, som självständig stat. Eftersom singaleserna var i majoritet utformade man också en singalesisk regering. 1949 hade regeringen tagit ifrån 50 % av tamilerna deras rösträtt och dessutom av sagt de indiska tamilerna deras medborgarskap. Marginaliseringen av tamilerna fortlöpte och 1956 utropades singalesiska som det enda statsspråket. Att proklamera singalesiska som enda språk medförde stora konsekvenser för tamilerna då detta i princip tillintetgjorde möjligheten för tamiler att söka tjänster inom den offentliga sektorn såtillvida att de inte talade singalesiska. Detta förde dessutom med sig att huvudspråket i skolorna byttes ut från engelska till singalesiska vilket gjorde det svårt för tamilerna att lyckas studera på högre nivå. Förutom exkluderingen från den offentliga sektorn nationaliserade den singalesiska regeringen dessutom anställningskraven hos de privata företagen. Tamilerna var helt enkelt systematiskt exkluderade från staten och vad den hade att erbjuda. Denna marginalisering av tamilerna ledde till ett stort missnöje vilket i sin tur resulterade i att olika gerillagrupper skapades varav de tamilska tigrarna är den mest kända. Dessa grupper krävde en självständig tamilsk stat där deras rättigheter kunde bli uppfyllda, något som singaleserna motsatte sig, då de

menade att det var de som kom till Sri Lanka först och att landet därmed tillhörde det singalesiska folket. (Kreuzer & Weiberg 2005:18ff)

Processen från att ha varit en federal stat med olika kungar i landet, till att bli en enhetsstat, har bidragit med en rad problem för landet. Tankarna om en enhetsstat är ett arv ifrån kolonialtiden och de engelska influenserna. Detta var en av anledningarna till att tamilerna tog avstånd från den transetniska nationalidentiteten genom att ställa krav på en egen stat. (Safran 2000:4f) 1972 planerades omvälvande konstitutionella förändringar, bland annat utsågs buddism som statsreligion och landet bytte namn från Ceylon till Sri Lanka, vilket är ett singalesiskt namn. Den singalesiska regeringens mål var att återuppbygga en ortodox buddistisk "renhet" och få en homogen stat. Denna singalesiska nationalism bygger på en legend om att landet är utvalt av Buddha för att bevara och försäkra den renodlade buddismens existens. (Kreuzer & Weiberg 2005:22ff)

På Sri Lanka har de politiska partierna bildats utefter etnisk tillhörighet. Landet hade runt 1920 dock en tendens till bildandet av en multietnisk koalition, men tamilerna bröt sig dock ur samarbetet efter menigskiljaktigheter angående representationsuppdelningen. Sedan dess har Sri Lankas regering och partier formats utifrån ett etniskbaserat perspektiv. Det har dock funnits en liten del tamiler kvar i det största singalesiska partiet UNP (United National Party) som fick makten efter självständigheten. De flesta tamilerna har dock valt att sympatisera med mer vänsterdominerande partier såsom SLFP (Sri Lanka Freedom Party), men framförallt har de organiserat sig i de två mest framstående tamilska partierna som slogs ihop till ett, TULF (Tamil United Liberation Front), 1972. Bortsett från en kort period mellan 1965-68 när en UNP-ledd koalition inkluderade de tamilska partierna har samarbetet mellan de singalesiska och tamilska partierna varit svårt. Både de singalesiska och tamilska partierna tävlar om respektive grupps röster vilket resulterat i att partierna har haft svårt att kompromissa, och spelrummet för tväretniska frågor har således varit nästintill obefintligt. Den interetniska möjligheten till kompromiss har ofta varit begränsad av den intraetniska konkurrensen. (Horowitz 1989:21f) Detta ledde till att man skapade ett synsätt om hur den andra gruppen var och agerade. Under tiden UNP hade makten mellan 1970-77 grundades en extrem anti-tamilsk inställning och man försökte måla upp en bild för det singalesiska folket att tamilerna förde ett gerillakrig gentemot singaleserna, vilket födde en skräck hos folket. För att sedan vinna röster spelade man på skräcken för gerillakrig hos singaleserna, vilket resulterade i en ännu större anti-tamilsk inställning. Denna upptrappning av hatet grupperna emellan ledde fram till konfliktutbrottet 1983, som fram till år 2002 fortlöpe i krig. (Horowitz 1989:22f)

Trots drygt två decennier av interna väpnade konflikter på Sri Lanka anses landet ändå vara relativt demokratiskt. På Freedom House sjugradiga skala får landet år 2005 en trea vad gäller både politiska och civila rättigheter. I och med vapenvilan år 2002 har kränkningarna av de mänskliga rättigheterna minskat, detta har medfört att Sri Lanka som länge haft en fyra på skalan tilldelades en trea och Freedom House menar att landet är delvis fritt. (Freedom House 2005:590)

Något som dock kan påstås vara tämligen odemokratiskt är att presidenten har mycket makt, men trots detta anses valen vara fria och rättvisa, och valdeltagandet

på Sri Lanka är mycket högt. Det kan dock förekomma en del oroligheter och våldsamheter i samband med valen. Dessutom leder interna maktkamper både inom och mellan partierna till att administrationens effektivitet drabbas, och även att viljan att lösa konflikten minskas. (Freedom House 2005:591ff)

Som ovan nämnts har antalet brott mot mänskliga rättigheter minskat de senaste åren, men det förekommer fortfarande grova kränkningar från statens sida vad gäller godtyckliga fängelsestraff och tortyr av fångar utfört av polisen (Human Rights Watch 2005).

De tamilska tigrarna kan dock anses vara mindre demokratiska, och bryter dessutom väldigt grovt mot mänskliga rättigheter. I de regioner som kontrolleras av de tamilska tigrarna tillåts inte anonym röstning och tamiler som röstar på oppositionen riskerar även att bli mördade, dessutom inskränker man även på yttrande- och organisationsfriheten. (Freedom House 2005:593f) Utöver dessa kränkningar mot mänskliga rättigheter rapporterar Human Rights Watch att de tamilska tigrarna rekryterar barnsoldater, samt att förekomsten av politiska mord inom och utanför gruppen är vanligt förekommande. (Human Rights Watch 2005)

3.3 Jämförelse

Trots en rad likheter mellan Malaysia och Sri Lanka finns det vissa betydande faktorer som har påverkat utgången. Den vi ser som mest avgörande är den brittiska kolonialmaktens agerande vid ländernas respektive självständighet 1957 och 1948, något som har haft stor betydelse för hur deras politiska system ser ut idag. I Malaysias fall tog man fasta på de etniska motsättningar som fanns i landet och såg en stor risk i att dessa skulle eskalera. Därför implementerade man minoritetsskydd i konstitutionen och la grunden för den multietniska alliansen. I Sri Lanka däremot förutspådde man en fredligare väg, och sålunda gjordes inga större ansträngningar för att skydda minoriteterna. (Horowitz 1989:18ff)

Anledningen till att britterna trodde att risken för konflikt var större i Malaysia än på Sri Lanka berodde enligt Donald Horowitz främst på följande fem orsaker. För det första var kineserna i Malaysia en betydligt större minoritet än tamilerna på Sri Lanka, och därmed räknade man med att risken för opposition från deras sida var större. För det andra var kineserna och indierna i Malaysia relativt nyinvandrade medan tamilerna hade varit bosatta på Sri Lanka i princip lika länge som majoriteten singaleserna, de var följaktligen accepterade i den politiska sfären på Sri Lanka, något minoriteterna i Malaysia inte var. Den tredje orsaken var, som vi tidigare nämnt, att Malaysia under andra världskriget och fram till självständigheten hade upplevt oroligheter, främst mellan malajer och kineser - något liknande hade inte ägt rum på Sri Lanka. Den fjärde orsaken Horowitz nämner är att britterna såg en större möjlighet för den singalesiska och tamilska eliten att samarbeta då de hade förts samman av ett gemensamt utbildningssystem, malajer och kineser var däremot separerade i det avseendet. Slutligen var eliten på Sri Lanka bättre på att samarbeta vid tidpunkten för självständighet, medan den

politiska majoriteten i Malaysia var betydligt mer diskriminerande mot minoriteten. (Horowitz 1989:18ff)

En av de största skillnaderna länderna emellan idag ligger, som vi just nämnt, i det politiska systemet. Politiken i Malaysia präglas av en multietnisk koalition som representerats av samtliga etniska grupper, medan de politiska partierna på Sri Lanka är etniskt baserade. Denna skillnad har inneburit att man i Malaysia har varit tvungen att kompromissa mellan de olika etniska grupperingarna, på Sri Lanka däremot har man haft alltför stora motsättningar *inom* grupperna som har påverkat förhållandet *mellan* de etniska grupperingarna. I Malaysia har de olika partierna varit tvungna att locka röster från andra etniska grupper för att ha möjlighet att vinna valen, så kallad "vote pooling". Även detta har lett till kompromisser angående de olika etniska frågorna. På Sri Lanka där partipolitiken är etniskt baserad, har de singalesiska partierna alltid varit i majoritet och det är de två största singalesiska partierna som har konkurrerat om makten. (Horowitz 1989:22)

Vidare kände sig singaleserna på Sri Lanka förfördelade under det koloniala styret då tamilerna i större utsträckning tog plats i utbildningssystemet samt de officiella ämbetena. När landet sedan blev självständigt och singaleserna tog makten ändrade de samhällsstrukturen så att den gynnade dem själva bättre, vilket marginaliserade tamilerna. (Kreuzer & Weiberg 2005:18ff) I Malaysia däremot var situationen snarare tvärtom då det var malajerna som drog fördel av systemet, de kände sig följaktligen aldrig hotade av minoriteterna (Case 1996:260f). Efter självständigheten hade kineserna där en bättre ekonomisk situation än vad tamilerna på Sri Lanka hade och kunde således kringgå diskrimineringen då de inte var lika beroende av landets majoritet, vilket i sin tur ledde till att malajerna var tvungna att kompromissa. (Horowitz 1989:31)

Ytterligare en anledning till att motsättningarna har varit större på Sri Lanka än i Malaysia kan bero på den geografiska splittringen mellan de etniska grupperna. Då tamilerna främst lever i de norra och nordöstra delarna av Sri Lanka har det varit lättare för dem att kunna kräva en egen stat, än vad det har varit för kineserna att bryta sig ut ur Malaysia, där de olika grupperna i större utsträckning lever i samma områden. (Horowitz 1989:25) Det är dock vanligt att territoriella krav egentligen bottnar i djupare och mer generellt missnöje. Tamilerna har krävt en självständig stat, ett hemland där man kan leva utan förtryck. Detta anspråk ställs även av de tamiler som är bosatta i huvudstaden Colombo och antagligen inte kommer att dra någon fördel av att norra Sri Lanka blir självständigt. (Safran 2000:192)

Den geografiska situationen leder dessutom till att både singaleser och tamiler på Sri Lanka känner sig som minoriteter, vad som kallas "dubbla minoriteter". Singaleserna känner sig hotade på grund av närheten till Tamil Nadu i södra Indien, varifrån tamilerna ursprungligen kommer. Singaleserna är med andra ord i majoritet på Sri Lanka, men ser sig som en minoritet i regionen. (Kreuzer & Weiberg 2005:21; Safran 2000:25f) Rädslan för minoriteter kan upplevas som särskilt stor när den ses som mer företagsam och avancerad än majoriteten, något som både gäller tamilerna på Sri Lanka och kineserna i Malaysia (Safran 2000:30).

Slutligen har man på Sri Lanka inte skiljt mellan stats- och nationsbyggnad efter självständigheten, utan staten och nationen har setts som ett och samma fenomen. Detta har lett till exkludering av minoriteterna då man använt sig av en hård för buddistisk retorik som inte inkluderat hinduiska tamiler och muslimska grupper i landet. I Malaysia har man däremot skiljt på begreppen och prioriterat statsbyggnad framför nationsbyggnad, man har försökt att skapa en multinationell stat i vilken den nationella identifieringen ligger. (Kreuzer & Weiberg 2005:27)

4 Koalitionsdemokrati – En fungerande modell?

4.1 Koalitionsdemokrati i Malaysia

Huruvida Malaysia har varit – eller är – en koalitionsdemokrati kan diskuteras. Lijphart själv menar att landet tveklöst var det från 1955, då den multietniska koalitionen bildades, fram till 1969, då upploppen i Kuala Lumpur bröt ut. Däremot anser han att staten sedan dess gått mot ett alltmer auktoritärt styre, där yttrandefriheten begränsats och minoriteterna diskriminerats både ekonomiskt och politiskt, och att Malaysia därmed varken kan kallas demokratiskt eller samarbetsvilligt längre. (Lijphart 1977:153)

Att Lijphart anser att Malaysia faktiskt har varit en koalitionsdemokrati under den här perioden, beror på att teorin bör ses som en idealmodell och att landet har använt sig av de två, enligt honom, viktigaste elementen – grand coalition och federalism. Orsaken till att Lijphart inte betraktar Malaysia som en koalitionsdemokrati efter 1969 ligger främst i att koalitionen miste en stor del av sitt stöd samtidigt som landet gick mot ett mer odemokratiskt klimat. Vi menar dock att man fortfarande kan se flera av de koalitionsdemokratiska elementen i Malaysia, och att proportionalitetsprincipen till och med förstärkts sedan 1971.

4.1.1 Koalitionsdemokratiens fyra centrala element i Malaysia

Har de fyra centrala elementen för en koalitionsdemokrati existerat i Malaysia, och på vilket sätt har de påverkat relationen mellan de etniska grupperna?

Under perioden 1955 – 1969 utgjordes det malaysiska parlamentet av en *grand coalition* bestående av partier från samtliga etniska grupper. Koalitionen hade ett stort folkligt stöd och fick 80 % av rösterna i valet 1955, därmed vann de alla mandat utom ett. Detta skulle kunna ses som ett närmast idealt exempel på Lijpharts definition av en grand coalition. Något som dock går emot normen är att alliansen snarare uppstod ur en politisk och ekonomisk överenskommelse, där malajerna har den politiska makten och kineserna den ekonomiska, än på en inneboende vilja till samarbete och kompromiss hos eliterna. (Lijphart 1977:151) Alliansen har behållit sitt starka stöd och omfattar idag 14 etniskt baserade partier, där samtliga grupper finns representerade, vilket måste sägas gå i linje med Lijpharts definition av en grand coalition (Freedom House 2005:396). Alliansen i

Malaysia har till viss del bidragit till att de etniska klyftorna minskat, då man har lyckats samarbeta och kompromissa i en rad frågor mellan de olika grupperna. Trots allt har den politiska makten besittits av malajerna vilket har lett till att deras intressen har fått störst utrymme. Den orättvist fördelade makten har varit grund för missnöje hos de andra etniska grupperna.

Trots att ett *ömsesidigt veto* har varit inskrivet i den malaysiska konstitutionen sedan självständigheten har dess verkliga kraft varit marginell då den politiska makten varit oproportionerlig och till störst del legat i malajernas händer. (Lijphart 1977:152) Återigen bidrar malajernas dominans till ökade splittringar genom att vetot inte har någon reell kraft.

Valsystemet i Malaysia är inte *proportionerligt* i Lijpharts mening, men följer den brittiska modellen med bland annat enmansvalkretsar. Detta system blir således till malajernas fördel eftersom de är den största gruppen. (Lijphart 1977:152) Proportionalitet kan bara sägas ha tillämpats i en kombination av den ekonomiska och den politiska makten, då malajerna besitter hegemoni i den politiska och regeringsrelaterade sfären, och kineserna i den ekonomiska (Lijphart 1977:151). Efter införandet av NEP 1971 blev representationen inom arbetssektorn mer proportionerlig, då man fördelade sysselsättningen utifrån de olika etniska gruppernas befolkningsmängd. Återigen drog malajerna fördel av det nya systemet. (Horowitz 1989:31) Teorin om proportionalitet blir problematisk i en stat där samhällets grupper är olika stora, då det lätt blir som i Malaysia att den grupp som är i majoritet utnyttjar systemet om man bokstavstolkar principen. Lijphart menar att koalitionsdemokrati fungerar bäst i en pluralistisk stat med flera lika stora minoriteter, där en majoritet således inte existerar. (Lijphart 1977:56) Det kan vara på sin plats att ifrågasätta hur vanligt förekommande ett sådant samhälle är. Malaysia kan enligt vår mening räknas som relativt nära idealet då ingen av folkgrupperna är i faktisk majoritet. Vad som borde diskuteras i Malaysias fall är snarare hur principen om proportionalitet bör tolkas. Som det ser ut idag har man delat upp makten i en ekonomisk och en politisk sfär istället för att jämlikt fördela den totala makten mellan samtliga grupper.

Malaysia tillämpar *federalism* där konstitutionen ger de etniska grupperna stort utrymme för självbestämmande i frågor som rör interna sociala och kulturella frågor (Lijphart 1977:151). Detta stämmer emellertid inte överens med verkligheten då icke-malajer har vägrats stabil segmentell autonomi över egna angelägenheter, i synnerhet gällande språk- och utbildningsfrågor (Case 1996:84). Än en gång ser vi ett resultat av att malajerna är den största gruppen, som således kan utnyttja systemet för egen vinnings skull.

4.1.2 Gynnsamma kriterier för en koalitionsdemokrati i Malaysia

Har de gynnsamma kriterierna för en fungerande koalitionsdemokrati funnits i Malaysia? Och i så fall, har dessa haft någon inverkan på det pluralistiska samhället?

Malaysia transformerades av den brittiska kolonialmakten till ett typexempel på en pluralistisk stat genom kinesisk och indisk arbetskraftsinvandring. I

samband med detta skapades stereotyper av de olika etniska grupperna, något det finns tydliga spår av än idag. (Case 1996:35)

Den etniska *maktbalansen* är inte optimal i Malaysia. Malajer utgör knappt hälften av befolkningen, kineser en tredjedel och indier en tiondel. Vid självständigheten hade landet varken en multipolär eller en hegemonisk etnisk sammansättning. Det malajiska samhället var dominerande men hade inte en fullständigt ledande ställning, vilket bidrog till att eliten kände sig osäker och därmed mer samarbetsvillig. (Case 1996:37ff)

Vad gäller kriteriet om *representativt partisystem* är det uppfyllt i Malaysia då man har en koalitionsregering bestående av 14 partier med representation från alla de etniska grupperna (Freedom House 2005:396). Självklart har koalitionsbildandet lett till att de olika grupperna, som är representerade i alliansen, varit tvungna att samarbeta för att kunna åstadkomma några beslut.

Landets storlek spelar enligt Lijpharts gynnsamma kriterier stor roll, då ett litet land är att föredra. Malaysia infriar delvis detta rekvisit. Vad gäller den interna effekten av landets storlek har eliterna varit separerade, och har således inte kunnat dra nytta av tidigare bekantskap med varandra. Dock har man kunnat se tendenser av den externa effekten då koalitionen drog fördel av hot från Indonesien 1964 genom att mobilisera befolkningen. (Lijphart 1977:154) Det finns emellertid fortfarande tendenser till att kineser och indier har sympatier kvar i sina ursprungsländer och därmed inte känner sig helt lojala med den malaysiska nationen. (Case 1996:42)

Pluralismens struktur i Malaysia är inte idealisk, då de etniska subkulturerna inte har några överlappande lojaliteter. Malajer talar malaj, praktiserar islam, har en distinkt kultur och trycker på ursprungsstatus och speciella rättigheter. Det kinesiska samhället däremot föredrar att tala engelska eller kinesiska och praktiserar buddism om någon religion alls. Dessa skillnader ger sig uttryck i det vardagliga livet som till exempel oförenliga matkulturer där malajerna anser kinesernas fläskdiet och alkoholkonsumtion vara stötande. (Case 1996:39)

Segmentell isolering och federalism tillämpas i Malaysia genom att staten är federal samt att grupperna lever åtskilda socialt sett. Detta är enligt Lijphart att föredra då det endast är den styrande eliten som ska samarbeta. Trots det är sannolikheten för total segmentell isolering ytterst liten då de olika grupperna inte kan undvika varandra i vardagslivet eftersom de inte är geografiskt uppdelade. Detta uttrycks tydligt av den förre premiärministern Mahathir: "in offices, we work together, in the factories we work together, but we don't play together. Unfortunately, we go back to our own homes." (Case 1996:41).

Det sista gynnsamma kriteriet är en stark *tradition av elitsamarbete*. I Malaysia har det sedan länge funnits en relativt stark vilja att samarbeta mellan de etniska grupperna. Redan innan självständigheten uttryckte den dåvarande malajiska presidenten i ett tal att ett etniskt samarbete var det enda sättet att nå självständighet. (Kreuzer & Weiberg 2005:30) Viljan till samarbete kan dock betraktas som ett resultat av kolonialmaktens försök att bland annat föra samman regionala ledare till nätverk av lokala eliter. (Case 1996:43)

4.2 För- och nackdelar med koalitionsdemokrati i praktiken

Den främsta fördelen koalitionsdemokrati har medfört i Malaysia är att man har varit tvungna att samarbeta och kompromissa över de etniska gränserna. Däremot kan man ifrågasätta om denna fördel väger upp mot nackdelarna.

Bildandet av den multietniska alliansen i Malaysia har bidragit till att uppgörelser och samarbete har varit en självklarhet för att politiska beslut ska komma till stånd. En förutsättning för att kompromisserna ska bli rättvisa är att alla grupper representeras. I Malaysias fall har alla grupper varit delaktiga men malajernas dominans har undergrävt de andra gruppernas möjlighet att påverka de faktiska politiska besluten. Grundfunktionen med en grand coalition är att alla de etniska grupperna är representerade samt att de får proportionerligt fördelat utrymme, och så ser det i och för sig ut i Malaysia. Däremot fungerar inte systemet optimalt i praktiken då malajerna är den betydligt större gruppen. Till följd därav riskerar hela idén med koalitionsdemokrati att falla av den enkla anledningen att malajerna i alla lägen kommer att vara dominerande.

I de fall då en grupp är betydligt större än övriga resulterar detta dessutom i att det ömsesidiga vetot undermineras. I den malaysiska konstitutionen har man ett deklarerat minoritetsveto, men detta negligeras i praktiken då malajerna i slutändan är dominerande och inte erkänner vetot som ett instrument för jämlik beslutsfattning. Ytterligare ett problem som komplicerar nyttjandet av vetot ligger i svårigheten att formulera vilka frågor av intern karaktär det ska gälla. Uppenbarligen har detta problem förekommit i Malaysia då malajiska intressen har fått styra.

Även proportionalitetsprincipen kan bli lidande av en enskild grupps övertag. I Malaysia har detta visat sig i den ojämna maktfördelningen - inte bara det faktum att malajerna har ett numerärt överläge, utan att de dessutom besitter de tyngsta politiska posterna. Detta bidrar till att icke-malajer marginaliseras och i praktiken inte får den proportionella makt principen är tänkt att ge dem.

Vidare bidrar en grand coalition till att det finns väldigt lite utrymme för en opposition, vilket har varit fallet i Malaysia. Utan en opposition blir det politiska systemet enligt vår mening tämligen odemokratiskt. I avsaknad av något nämnvärt parlamentariskt motstånd riskerar debatten att bli onyanserad och ointressant för befolkningen.

Teorin om koalitionsdemokrati bygger på elitstyre, där en form av upplyst despotism till och med föreslås. Då demokrati faktiskt betyder folkstyre är en demokratimodell där makten ligger i elitens händer enligt vår mening motsägelsefull eftersom den snarare lämnar folket utanför än gör det delaktigt. Det är riskabelt att låta individernas intressen aggregeras till en ”upplyst” elit eftersom elitens intresse sällan är detsamma som folkets. Att dessutom förutsätta att denna elit ska ha ett inneboende intresse av att kompromissa gör det ännu mer vanskligt, då det är föga troligt att eliten skulle vara mer kompromissvillig än samhället i övrigt.

Teorin om koalitionsdemokrati i sin helhet blir tämligen odemokratisk, orealistisk och får apartheidliknande drag när den appliceras på ett land där inte förutsättningarna är optimala. Problemet ligger således i den praktiska tillämpningen av teorin då den ideala modellen för en koalitionsdemokrati inte är vanligt förekommande. Däremot anser vi att delar av teorin är fruktbara och kan vara en demokratimodell för pluralistiska stater med etniska motsättningar men kräver viss modifiering utefter respektive lands egna förutsättningar.

4.3 Förutsättningar för koalitionsdemokrati på Sri Lanka

4.3.1 Gynnsamma kriterier för en koalitionsdemokrati på Sri Lanka

Om man utgår från Lijpharts gynnsamma kriterier för en koalitionsdemokrati uppfyller inte Sri Lanka många av dessa. Vad som dock talar till dess fördel är att de etniska grupperna lever åtskilda, vilket underlättar för *segmentell isolering och federalism*. Trots den geografiska uppdelningen finns idag ingen vilja hos den singalesiska regeringen att bilda en federal stat och ge tamilerna segmentell autonomi, då de värnar om den srilankesiska buddistiska enhetsstaten. Även om den singalesiska motviljan är stor, är landet trots allt i praktiken segmentellt uppdelat då tamilerna bland annat i viss grad har en parallell administration, något som talar för att införandet av en federation inte borde vara särskilt problematiskt - såtillvida att den singalesiska eliten går med på att göra avkall på sina territoriella anspråk.

Även *landets storlek* är fördelaktig, och den interna effekten har i Sri Lankas fall varit tydlig då eliternas vardagliga kontakt har varit omfattande. Den externa effekten av landets storlek har dock inte varit lika påtaglig då Sri Lanka inte utsatts för något nämnvärt främmande hot.

Vad gäller kriterierna om *maktbalans* och *representativt partisystem* är de idag inte infriade på Sri Lanka, men skulle kunna förändras med hjälp av en reviderad proportionalitetsprincip och ett förstärkt minoritetsveto. Fördelningen mellan tamiler och singaleser är långt ifrån optimal för en koalitionsdemokrati då singaleserna utgör nästan tre fjärdedelar av befolkningen, men motsättningarna dem emellan borde kunna förmildras med hjälp av att tamilerna får större utrymme på den politiska arenan. I dagsläget har tamilerna ingen reell politisk makt, vilket väcker ett stort missnöje eftersom det endast är de singalesiska intressena som tillgodoses.

Då de olika segmenten på Sri Lanka är relativt distinkta och inte har några överlappande lojaliteter är *pluralismens struktur* inte föredömlig. Detta medför att förståelsen för varandra minskar och splittringar därmed ökar. Däremot har

grupperna levt sida vid sida under tusentals år vilket borde vara fördelaktigt för möjligheten till samarbete.

På Sri Lanka har det inte funnits någon stark *tradition av elitsamarbete*, vilket förmodligen beror på att singaleserna är i klar majoritet och inte har behövt kompromissa för att vinna politisk makt. Det har dock emellanåt funnits ett visst samarbete mellan grupperna, tamiler har till exempel besuttit viktiga ministerposter. Det går emellertid att ifrågasätta huruvida dessa tamiler har agerat utifrån sin etniska bakgrund eller om deras lojalitet har funnits hos den singalesiska regeringen.

4.3.2 Koalitionsdemokrati – En lösning för de etniska motsättningarna på Sri Lanka?

Eftersom varje lands situation är unik behöver koalitionsdemokratins element anpassas utefter varje falls förutsättningar. Då Malaysia och Sri Lanka skiljer sig åt i vissa avseenden krävs en modifiering av Malaysias erfarenheter för att kunna tillämpa dem på Sri Lanka. De etniska motsättningarna på Sri Lanka grundar sig i att tamilerna sedan självständigheten blivit påtagligt diskriminerade av den singalesiska majoriteten.

Förutsättningarna för att en koalitionsdemokrati skulle kunna fungera på Sri Lanka är inte lika stora som de var i Malaysia. Trots det tror vi att några av teorins element efter viss anpassning skulle kunna användas för att minska de etniska motsättningarna på Sri Lanka.

Det kommer troligtvis att bli svårt att få till stånd ett fungerande samarbete eftersom man inte är tvungen till det på samma sätt som i Malaysia. Detta beror på att pluralismens struktur på Sri Lanka är långt ifrån gynnsam i och med singalesernas stora majoritet. Incitamenten för samarbete blir desto viktigare, hos det srilankesiska folket kan man ana detta i form av en ansenlig krigströtthet, men eliterna har än så länge vägrat att ge avkall på sina ståndpunkter.

Vi anser att en *grand coalition* till viss del kan vara fördelaktig i ett pluralistiskt samhälle. Vid införandet av en koalitionsdemokrati är etnisk representation viktig då den ger minoriteterna en betydande möjlighet att delta i, och påverka, politiken. Partierna bör dock efter hand inte *enbart* grunda sig i etnisk tillhörighet, utan istället torde det optimala vara att man organiserar sig *över* de etniska gränserna utefter andra kriterier såsom sakfrågor eller politisk färg. På så vis undviker man till viss del att etnicitet används som ett instrument i politiken. En *grand coalition* på Sri Lanka skulle kunna bidra till att minska de etniska motsättningarna då frustration över den ojämna maktbalansen är grunden till tamilernas missnöje. Detta missnöje dämpas sannolikt om tamilerna får ingå i en multietnisk koalition och på så vis får politisk makt och kan påverka sin situation.

För att ytterligare minska de etniska motsättningarna i ett pluralistiskt samhälle krävs att den parlamentariska representationen är *proportionerlig*. Vi anser att det i en första fas är av stor vikt att de olika etniska grupperna representeras proportionerligt - inte enbart i antal utan även i betydande poster. Som det ser ut

på Sri Lanka idag har presidenten stor makt, något som har orsakat ansevärd problem. För att en koalitionsdemokrati ska fungera här tror vi att det krävs att presidentmakten försvagas till förmån för premiärministern och andra inflytelserika politiska positioner. Dessa bör i sin tur vara jämnt fördelade mellan de etniska grupperna för att förhindra auktoritära drag och missnöje. Vidare kan man använda sig av Malaysias negativa erfarenhet av maktfördelning, då det inte är rådligt att dela upp makten mellan grupperna i en ekonomisk och en politisk sfär. Istället bör den totala makten fördelas proportionerligt.

Något som har varit tydligt i Malaysias fall är att det *ömsesidiga vetot* i praktiken inte har fått den kraft som krävs för en fungerande koalitionsdemokrati. Vetots svaghet beror till störst del på att malajerna utnyttjar sin dominerande position, vilket leder oss till uppfattningen att man i Sri Lankas fall bör beakta denna princip grundligt eftersom singalesernas dominans där är mer påtaglig än malajernas i Malaysia. Det ömsesidiga vetots huvudsakliga funktion är att ytterligare förstärka minoritetsskyddet. Risken att vetots kraft urholkas är en viktig lärdom vi har dragit av fallet Malaysia. På Sri Lanka blir vetots funktion extra viktig då tamilerna är i faktisk minoritet och har utsatts för systematisk marginalisering. Vetot skulle kunna bidra till att ge tamilerna en starkare ställning samt skydda deras interna angelägenheter, och på så vis minska risken för motsättningar. Vetot måste därför formuleras tydligt och implementeras väl för att få reell kraft. Det är av stor vikt att undvika minoritetstyranni, för att singaleserna inte ska känna sig hotade, genom att endast låta vetot gälla etniskt interna frågor. Detta kan naturligtvis bli problematiskt då det troligtvis blir svårt att komma överens om vilka frågor som är interna för respektive grupp. Hur ovanstående dilemma ska lösas är en forskningsfråga i sig som vi tyvärr inte har utrymme att diskutera här.

Att erkänna tamilerna någon form av *segmentell autonomi* ser vi som en annan möjlighet till att ge dem rättvis och jämlik behandling. Eftersom de etniska grupperna på Sri Lanka är så pass geografiskt uppdelade redan idag torde en federal lösning inte vara en omöjlighet, såtillvida att den singalesiska regeringens inställning om en enhetsstat förändras.

Vi anser att den koalitionsdemokratiska modellen i sin helhet kan vara svår att tillämpa på Sri Lanka, men att ett par element efter viss modifikation skulle kunna vara användbara. Representativiteten är det vi ser som den största orsaken till fortsatt konflikt. Detta tror vi kan åtgärdas genom att införa någon form av proportionalitet och ömsesidigt veto, vilket borde bidra till att det tamilska missnöjet minskar. Det är i och för sig optimistiskt att tro att den singalesiska regeringen skulle ge avkall på sin maktposition till förmån för tamilerna, då samarbete inte är en politisk nödvändighet på samma sätt som i Malaysia. Men eftersom det srilankesiska folket oavsett etnisk tillhörighet lider av en oerhörd krigströtthet, måste ledarna förr eller senare kompromissa – då samarbete är den enda fredliga lösningen på konflikten.

Eftersom teorin om koalitionsdemokrati bör betraktas som en idealmodell och inte en empirisk verklighet kan man diskutera huruvida den kan ses som en hållbar modell, eller ska betraktas som en övergångsfas till en stabil demokrati. Vi är av åsikten att eftersom teorin inte kan användas i sin helhet på Sri Lanka, bör

den tillämpas som ett medel för att stabilisera den politiska situationen och öka demokratin. Det är viktigt att påpeka att modellen inte får vara statisk, utan måste vara mottaglig för förändringar så att demokratin inte blir beroende av modellen, utan att den istället med hjälp av den kan stabiliseras.

5 Sammanfattande slutsatser

När Lijpharts teori om koalitionsdemokrati omsätts i praktiken uppstår en rad problem. Ett av dessa är att teorin tenderar att bidra till ett odemokratiskt styre, då utrymmet för en opposition minimeras på grund av koalitionen utformning. Dessutom läggs för mycket makt i elitens händer vilket kan resultera i auktoritära drag. Inte heller är sannolikheten att eliten skulle ha en inneboende kompromissvilja särskilt stor.

Det är dessutom svårt att se hur en koalitionsdemokrati skulle kunna fungera i sin helhet då ett av de centrala kriterierna - pluralismens struktur – är en relativt orealistisk förutsättning. I praktiken finns det inte många exempel på länder som uppfyller kriteriet, att de med andra ord består av minst tre jämnstora segment.

Det för vår uppsats mest relevanta problemet med en koalitionsdemokrati är att de etniska skillnaderna riskerar att förstärkas på grund av att segmenten rekommenderas att hållas åtskilda.

Vi återknyter nu till våra frågeställningar, som lyder:

- Hur ser sambandet mellan koalitionsdemokrati och de etniska relationerna ut i Malaysia
- Skulle man kunna använda sig av Malaysias erfarenheter av koalitionsdemokrati för att minska de etniska motsättningarna på Sri Lanka?

Ett påtvingat multietniskt samarbete i Malaysia kan ha haft en positiv effekt som inneburit relativt lindriga etniska motsättningar. Makten har dock inte varit uppdelad i enlighet med den koalitionsdemokratiska modellen, vilket hade varit att föredra i Malaysias fall, då det till stor del är i maktfördelningen som motsättningarna grundar sig. Även om Lijphart anser att Malaysia har varit en koalitionsdemokrati, har förhållandena i landet varit långt ifrån idealiska, då malajerna är i klar dominans. En av våra slutsatser är därför att man kan härleda problemen med tillämpningen av teorin i Malaysia till det ouppfyllda kriteriet på pluralismens struktur.

Nyss nämnda argument leder oss till resonemanget att det förmodligen är svårare att tillämpa koalitionsdemokrati på Sri Lanka än i Malaysia. Eftersom förutsättningarna är sämre blir elementen således svårare att implementera. Följaktligen kan man inte tillämpa teorin i sin helhet på Sri Lanka eftersom de gynnsamma förutsättningarna är för få, något som främst ger sig uttryck i att landet består av en klar singalesisk majoritet. Vad som däremot skulle kunna tänkas fruktbart är att tillämpa delar av teorin på Sri Lanka för att minska de etniska motsättningarna - förutsatt att de etniska eliterna inser vikten av samarbete för att lösa konflikten.

6 Referenser

- Bjereld, Ulf – Demker, Marie – Hinnfors, Jonas, 1999. *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen*. Lund: Studentlitteratur.
- Brown, David, 1996. *The State and Ethnic Politics in South-East Asia*. London & New York: Routhledge.
- Case, William, 1996. *Elites and Regimes in Malaysia: Revisiting a Consociational Democracy*. Clayton: Monash University.
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wägnerud, Lena, 2004. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Freedom House, 2005. "Freedom in the World 2005: Country Report Malaysia" s. 396-399. <http://www.freedomhouse.org>. 12 december 2005.
- Freedom House, 2005. "Freedom in the World 2005: Country Report Sri Lanka" s. 590-595. <http://www.freedomhouse.org>. 12 december 2005.
- Horowitz, Donald, 1989. "Incentives and Behaviour in the Ethnic Politics of Sri Lanka and Malaysia", *Third World Quarterly* vol. 10, nr 4, s. 18-35.
- Horowitz, Donald, 2002. "Constitutional Design: Proposals Versus Processes", s. 15-36 i Reynolds, Andrew (red.) *The Architecture of Democracy: Constitutional Design, conflict Management and Democracy*. New York: Oxford University Press.
- Human Rights Watch, 2005. "Essential Background: Overview of human rights in Malaysia". <http://www.hrw.org>. 12 december 2005.
- Human Rights Watch, 2005. "Essential Background: Overview of human rights in Malaysia". <http://www.hrw.org>. 12 december 2005.
- Kellas, James G, 1998. *The Politics of Nationalism and Ethnicity*. Basingstoke: Macmillan; New York: St. Martin's Press.
- Kreuzer, Peter – Weiberg, Mirjam, 2005. "Framing Violence: Nation- and State-Building", *PRIF Reports* nr 72.
- Lijphart, Arend, 1969. "Consociational Democracy", *World Politics* vol. 21, nr 2, s. 207-225.
- Lijphart, Arend, 1977. *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*. New Haven: Yale University Press.
- Lijphart, Arend, 2002. "The Wave of Power-Sharing Democracy", s. 37-54 i Reynolds, Andrew (red.) *The Architecture of Democracy: Constitutional Design, conflict Management and Democracy*. New York: Oxford University Press.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Safran, William, 2000. "Introduction" s. 1-11 i Safran, William – Máiz Ramón. *Identity and Territorial Autonomy in Plural Societies*. London & Oregon: Frank Cass & Co. Ltd.

Safran, William, 2000. "Spatial and Functional Dimensions of Autonomy: Cross-national and Theoretical Perspectives" s. 11-35 i Safran, William – Máz Ramón. *Identity and Territorial Autonomy in Plural Societies*. London & Oregon: Frank Cass & Co. Ltd.